

Handläggare

Gustav Richard Hjorth Tegman
Telefon: 08-50814644

Till

Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsnämnd 2024-06-13

Remiss av motion om att råda bot på Stockholms stads strukturella hemlöshet

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2024/405

Förvaltningens förslag till beslut

1. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har skickat en remiss av en motion från Jan Jönsson (L), Björn Ljung (L) och André Nilsson (L) om att staden ska råda bot på strukturell hemlöshet till bland annat Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd. I motionen föreslås att staden ska utreda och kartlägga den samhällsekonomiska kostnaden för kommunen som beror på att människor befinner sig i strukturell hemlöshet samt ta fram en plan för hur man kan motverka och hjälpa människor ur den strukturella hemlöshet, som inkluderar exploaterings-, stadsbyggnads- och socialnämnden samt Bostad Stockholm.

Förvaltningen är positiv till motionärernas förslag om en plan för hur man kan motverka och hjälpa människor som drabbas av strukturell hemlöshet. Eftersom det i nuläget saknas kommunal, regional och nationell statistik över antalet människor som lever i strukturell hemlöshet menar förvaltningen att det kan komma att bli svårt att utreda och kartlägga den samhällsekonomiska kostnaden för kommunen som beror på strukturell hemlöshet.

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har skickat en remiss av en motion om att staden ska råda bot på strukturell hemlöshet till bland annat Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd. Remissen ska besvaras senast den 18 juni 2024.

Remissen har även skickats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, Stockholms stadshus AB, Frälsningsarmén Stockholm, Stadsmissionen och Stockholms handelskammare.

Motionen har initierats av Jan Jönsson (L), Björn Ljung (L) och André Nilsson (L)

Ärendet

Motionärerna föreslår att staden ska:

1. Utredda och kartlägga den samhällsekonomiska kostnaden för kommunen som beror på att människor befinner sig i strukturell hemlöshet
2. Ta fram en plan för hur man kan motverka och hjälpa människor ur den strukturella hemlöshet, som inkluderar exploaterings-, stadsbyggnads- och socialnämnden samt Bostad Stockholm.

Motionärerna slår fast att Stockholms stads bostadsmarknad inte fungerar väl och att det särskilt drabbar de mest utsatta grupperna i samhället och som av olika sociala, ekonomiska och/eller andra skäl har svårt att komma in på bostads- eller hyresmarknaden.

Motionärerna konstaterar att staden arbetar för att lösa boendesituationen för en del personer med sociala eller ekonomiska problem men att det uppstår en gråzon för personer som klassas som strukturellt hemlösa. Motionärerna beskriver gruppen som personer som saknar en bostad utan att det ligger något egentligt personligt problem till grund. Motionärerna menar att dessa personer hamnar i ett läge där de anses kunna ordna boende på egen hand men ändå saknar en fast bostad.

Av motionen framgår att personer i hemlöshet riskerar att drabbas av negativa konsekvenser i form av psykisk ohälsa, sjukskrivning och frånvaro från ett socialt sammanhang, vilket kan leda till stora samhällsekonomiska kostnader. Vidare anser motionärerna att den rådande bostadsmarknaden och svårigheten för människor i strukturell hemlöshet att få en bostad innebär att det skapas en social problematik hos fullt friska och väl fungerande personer.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelning Social omsorg vuxen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Stadsdelsförvaltningen är positiv till motionärernas förslag om en plan för hur man gemensamt kan motverka och hjälpa människor som lever i eller riskerar att drabbas av strukturell hemlöshet. Förvaltningen menar att det ligger i linje med regeringens nationella strategi för att motverka hemlöshet.¹ Den nationella strategin innehåller bland annat förslag om att kommunen i ökad grad beaktar det sociala perspektivet i samhällsplaneringen, vilket kan ses som ett steg mot att säkerställa att alla har möjlighet att få en bostad och att minska social utsatthet.

I Socialstyrelsens senaste kartläggning av hemlöshet från 2023, framträder en tydlig utveckling av en bostadsmarknad där det blir allt svårare för en enskild att få en bostad, samtidigt som tröskeln för att förlora den blir allt lägre.²

I olika rapporter om hemlöshet beskrivs en situation där allt fler människor hamnar i strukturell hemlöshet.³ Orsakerna till detta anges bland annat vara det rådande konjunkturläget, högre räntor och inflation i kombination med regler, villkor och praxis som ökar tröskeln till den allmänna bostadsmarknaden och utestänger många från bostadsinsatser från socialtjänsten. De ovan angivna orsakerna tillhör den så kallade strukturella dimensionen av hemlöshet och bidrar till varför hemlöshet är ett så komplext problem.⁴ Enligt Socialstyrelsens senaste kartläggning levde mer än 33 000 människor i hemlöshet i Sverige år 2017. Den siffran kan betraktas som lågt räknad då den inte beaktar det antal människor som lever i strukturell hemlöshet.

Eftersom det i nuläget saknas kommunal, regional och nationell statistik över antalet människor som lever i strukturell hemlöshet menar stadsdelsförvaltningen att det kan komma att bli svårt att utreda och kartlägga den samhällsekonomiska kostnaden för kommunen, som beror på strukturell hemlöshet. Förvaltningen menar att kommunen i första hand skulle behöva inrikta arbetet på att kartlägga hur många personer som lever i, eller riskerar att drabbas av strukturell hemlöshet. En sådan kartläggning skulle kunna vara en grund för inriktningen på det vidare arbetet med att på allra bäst

---

¹ Regeringens nationella strategi för att motverka hemlöshet S2022/03255

² Socialstyrelsen – Kartläggning av hemlösheten 2023 2024-2-8927

³ Sveriges Stadsmissioner - Hemlös 2023, s. 5

⁴ Socialförvaltningen – Kartläggning Personer i hemlöshet i Stockholms stad, dnr 3.1.1-338/2020, s. 40

sätt ge stöd till människor som lever i, eller riskerar att hamna i strukturell hemlöshet.

Social och strukturell hemlöshet

Personer som befinner sig i hemlöshet är en heterogen grupp med män och kvinnor i olika åldrar, unga vuxna, föräldrar och barn, personer som har ekonomiskt bistånd och personer som av olika skäl inte får tillgång till den reguljära bostadsmarknaden.

Orsaker till hemlöshet kan vara olika men ofta talar man om *social* och *strukturell* hemlöshet. Social hemlöshet grundar sig i social problematik som exempelvis missbruk och/eller psykisk ohälsa. Människor i social hemlöshet behöver ofta stöd för att klara av ett eget boende.

Strukturellt hemlösa är personer som inte har någon känd social eller annan individuell problematik, men som ändå saknar en egen bostad. Människor i strukturell hemlöshet saknar en egen bostad på grund av att de inte har ekonomiska förutsättningar att ta sig in på den vanliga bostadsmarknaden. Det kan till exempel bero på sjukdom eller skilsmässa. Det kan också röra sig om betalningsanmärkningar och skulder som gör att det inte går att få ett hyreskontrakt eller omöjliggör köp av en egen bostad. De som lever i strukturell hemlöshet behöver oftast inte stöd när de får en egen bostad.

Socialtjänstlagen styr inte och täcker inte insatser kring strukturell hemlöshet på samma sätt som för social hemlöshet och det ställs generellt högre krav på personer som är strukturellt hemlösa att söka bostad på egen hand jämfört med socialt utsatta hemlösa. Samtidigt beviljas i regel också bistånd för boende för mycket korta perioder, exempelvis en vecka i taget. Skillnaden mellan dessa grupper situation kan vara liten och den enskildes förhållanden kan variera över tid. Det är känt att desto längre en person befinner sig i hemlöshet, desto svårare kan den sociala situationen bli. Detta gäller inte minst personer som efter lång tid i hemlöshet och många års vistelse på härbärgen och andra tillfälliga boenden kan ha svårt att anpassa sig till ett vanligt eget boende. Det finns alltså en överhängande risk att personer i långvarig strukturell hemlöshet till slut hamnar i social hemlöshet.

Socialstyrelsen konstaterar i en rapport från 2021 att socialtjänstens arbete länge har varit inriktat på reaktivt snarare än förebyggande arbete på individnivå.⁵ I rapporten framgår att arbetet bör inriktas på att motverka att människor hamnar i hemlöshet. Bostadsbrist och tillgång till hyreslägenheter för personer som saknar eller har låg

inkomst har enligt Socialstyrelsen också lett till att socialtjänsten under årens lopp kommit att få ta ett allt större ansvar för att lösa boendefrågan för allt fler⁶. Förvaltningen konstaterar att det samtidigt i grunden inte är socialtjänstens uppgift att tillgodose alla invånares behov av bostäder. Av stadens *Hemlöshetsprogram* framgår också tydligt att hemlöshet är både en socialpolitisk och en bostadspolitisk fråga och att socialtjänsten saknar verktyg för att ensamt lösa hemlöshetsfrågan.⁷ Därför vill förvaltningen också understryka vikten av att staden tar ett samlat och gemensamt grepp om frågan kring att motverka strukturell hemlöshet.

Jämställdhetsanalys

Då det saknas ordentliga kartläggningar över hur många och vilka personer det är som drabbas av strukturell hemlöshet, är det inte heller känt hur många av dessa personer som är kvinnor och hur många som är män. Att befinna sig i en hemlöshet innebär däremot en utsatt position där kvinnor ofta är extra utsatta. Personer som vistas på härbärgen för hemlösa har till exempel en högre risk att dö tidigt och i synnerhet gäller det för unga kvinnor.

Barnrättsperspektiv

Många av de barnfamiljer som saknar stadigvarande bostad betraktas som strukturellt hemlösa och rapporter visar även att antalet vräkningar i Sverige ökar, särskilt bland barnfamiljer.⁸ Hemlöshet och olika tillfälliga boendelösningar kan innebära en otrygghet och svårighet att skapa en vardag, inte minst för barn. En osäker boendesituation kan också påverka ett barns hälsa, skolgång och personliga säkerhet och de kan bli sårbara för emotionella problem som ångest, sömnsvårigheter och utåtagerande. Eftersom det saknas ordentliga statistiska underlag kring hur många människor och familjer som lever i strukturell hemlöshet, är det i nuläget inte känt hur många barn som faktiskt befinner sig i, eller riskerar att drabbas av strukturell hemlöshet. Förvaltningen menar att det belyser vikten av att staden genomför en ordentlig kartläggning av situationen.

Tillgänglighet

Precis som i fallet med antalet barn och antalet kvinnor/män som drabbas av strukturell hemlöshet är det inte heller känt hur många personer som har någon form av funktionsnedsättning och som drabbas av strukturell hemlöshet. Förvaltningen gör däremot antagandet att åtminstone en del av de personer som drabbas av

---

⁶ Socialstyrelsen - Förebygga och motverka hemlöshet 2021-9-7582, s.19

⁷ Socialförvaltningen – Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2020-2025, dnr 3.1.1–849/2019, s.8

⁸ Sveriges Stadsmissioner - Hemlös 2023, s. 20

hemlöshet och som har en funktionsedsättning kan anses tillhöra gruppen som faller inom ramen för social hemlöshet.

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Anders Carstorp
Stadsdelsdirektör
Enskede-Årsta-Vantör
stadsdelsförvaltning

Veronica Starck
Avdelningschef
Enskede-Årsta-Vantör
stadsdelsförvaltning

Bilaga

Motion om att råda bot på Stockholms stads strukturella hemlöshet.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Anders Carstorp, Stadsdelsdirektör	2024-05-28
Veronica Starck, Avdelningschef	2024-05-27